

УДК 378.091.3:37.011.3-051:81'243:004
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/47-3-36>

Оксана МІРОШНИЧЕНКО,
orcid.org/0000-0003-1634-4855

*старший викладач кафедри педагогіки та методик навчання української та іноземної мов
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
(Київ, Україна) o.v.miroshnychenko@npu.edu.ua*

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Стаття присвячена питанню формування готовності майбутнього учителя іноземних мов до професійної діяльності на основі застосування інформаційних технологій. Актуальність теми зумовлена швидким розвитком інформаційних технологій, онлайн-платформ для навчальних цілей, організації дистанційного навчання у вищій школі. Метою статті є визначення змісту та методичних особливостей застосування інформаційних технологій, освітніх онлайн-платформ та методологічних засад підготовки майбутнього учителя іноземної мови.

У статті охарактеризовано поняття «інформаційна технологія», підкреслено його зв'язок з інформаційно-комунікаційними технологіями, «цифровізацією» вищої освіти. Викладання іноземної мови починається в початковій школі, тому підготовка майбутнього вчителя іноземної мови має спиратись на Базовий компонент Державного стандарту початкової освіти (2021), а формування готовності до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності відповідає мовно-літературній освітній галузі.

Аналіз наукової літератури показав наявність різних поглядів на поняття «інформаційні технології», є різні підходи до визначення критеріїв класифікації інформаційних технологій, методів дистанційного навчання із застосуванням інформаційних технологій.

Методичними засадами формування у майбутнього вчителя іноземних мов навичок застосування інформаційних технологій у професійній діяльності є практика створення студентами навчальних матеріалів, розробок, проєктів, ігор, вікторин, лабіринтів на основі платформ Kahoot, Wordwall; мотивація майбутніх учителів іноземної мови до застосування інтернет-джерел, онлайн-ресурсів, освітніх платформ.

Запорукою успішного впровадження інформаційних технологій є попередня робота з визначення змісту дисципліни, характеристики навчального матеріалу, визначення рівня складності, потенціалу інформаційних технологій для формування складників іншомовної компетентності. Практична діяльність майбутнього вчителя іноземних мов з опанування технологій застосування онлайн-платформ, інтернет-ресурсів, створення власного ІТ-продукту забезпечить формування готовності до застосування інформаційних технологій у подальшій професійній діяльності.

Ключові слова: *інформаційні технології, майбутній учитель, іноземна мова, онлайн-платформи, готовність до професійної діяльності.*

Oksana MIROSHNYCHENKO,
orcid.org/0000-0003-1634-4855

*Senior Lecturer at the Department of Pedagogy and Methodology
of Teaching Ukrainian and Foreign Languages
National Pedagogical Dragomanov University
(Kyiv, Ukraine) o.v.miroshnychenko@npu.edu.ua*

THE METHODOICAL BASIS OF FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS' TRAINING FOR THE USE OF INFORMATION TECHNOLOGIES

The article is devoted to the issue of forming the readiness of future foreign language teachers for professional activities based on the use of information technology. The urgency of the topic is due to the rapid development of information technology, online platforms for educational purposes, the organization of distance learning in higher education. The purpose of the article is to determine the content and methodological features of the use of information technology, educational online platforms and methodological principles of training future teachers of foreign languages.

The article describes the concept of "information technology", emphasizes its connection with information and communication technologies, "digitalization" of higher education. Teaching a foreign language begins in primary school, so the training of future foreign language teachers should be based on the Basic Component of the State Standard of Primary Education (2021) and the formation of readiness to use information technology in professional activities corresponds to language and literature education.

Analysis of the scientific literature has shown different views on the concept of "information technology", there are different approaches to determining the criteria for classification of information technology, distance learning

methods using information technology. Methodical basis of formation at the future teacher of foreign languages of skills of application of information technologies in professional activity are practice of creation by students of educational materials, developments, projects, games, quizzes, labyrinths on the basis of Kahoot, Wordwall platforms; motivating future foreign language teachers to use Internet sources, online resources, educational platforms.

The key to the successful implementation of information technology is ability to determine the content of the discipline, the characteristics of educational material, determining the level of complexity, the potential of information technology for the formation of components of foreign language competence. The practical activity of the future teacher of foreign languages in mastering the technologies of application of online platforms, Internet resources, creating your own IT product will ensure the formation of readiness to use information technology in further professional activities.

Key words: *information technologies, future teacher, foreign language, online platforms, readiness for professional activity.*

Постановка проблеми. Підготовка майбутнього вчителя іноземних мов у системі педагогічної освіти України в умовах розбудови освітньої галузі набуває швидких змін. З одного боку, відповідно до освітніх програм зростають вимоги до професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови, з іншого боку, процес підготовки педагога вже другий рік здійснюється в змішаному або дистанційному форматі, що ставить вплив застосування інформаційних технологій на перше місце. Треба зазначити, що в умовах тривалих карантинних заходів і нових пандемій майбутній учитель іноземної мови має набутти відповідного рівня готовності до професійної діяльності, а саме: не лише організувати класну роботу учнів, а й уміло застосовувати інформаційні технології у своїй професійній діяльності, набутти власних технічних навичок. Викладання іноземної мови починається з початкових класів, тому формування готовності майбутнього вчителя іноземної мови до застосування інформаційних технологій спирається на сучасні нормативні документи, на Базовий компонент державного стандарту початкової освіти (2021).

Аналіз досліджень. Дослідження сучасних інформаційних технологій та використання їх у підготовці студентів ЗВО проводили: В. Бикова, О. Воронкін, Н. Морзе, І. Харченко; інноваційні технології організації дистанційного навчання студентів ЗВО розглядали І. Блощинський, О. Олійник, С. Романюк, І. Флоростюк; особливості застосування хмарних технологій у навчальних цілях розглядали В. Пономарьова, І. Харченко, І. Mosenkis; принципи організації навчального процесу із залученням інформаційних технологій у школі вивчали І. Безпалько, С. Зайцева, О. Мінькова; ефективність викладання іноземних мов засобами інформаційних технологій у школі визначали О. Єрьоміна, І. Костікова, Є. Полат, Л. Морська. Науковцями (С. Романюк, І. Флоростюк) визначено труднощі організації дистанційного навчання у ЗВО: недостатність соціальної взаємодії, технологічні проблеми, формальний

характер навчання, якщо студент не має відповідної мотивації, необхідність створення окремих програм. Вивченням інформаційно-комунікаційних технологій займались О. Спіріна, Н. Морзе, Н. Давідюк, О. Зубов.

Питання використання інформаційних технологій не нові і вивчалися багатьма вітчизняними та зарубіжними науковцями, проте швидкі технологічні удосконалення та розвиток інформаційних технологій створюють нові можливості і засоби навчання, що потребує постійного оновленого дослідження питань застосування інформаційних технологій. Сучасні хмарні технології широко поширюються, мають зручний мережевий доступ і дозволяють зберігати велику кількість інформації і вирішувати нові завдання.

Інтегративна характеристика особистості передбачає наявність знань про соціальні, культурні сфери, готовність взаємодіяти з іншими людьми, спираючись на свій досвід, спроможність використовувати інформаційні ресурси для творчої діяльності (Бернацька, Мірошніченко, 2021: 211).

Мета статті. Метою статті є визначення змісту та особливостей застосування інформаційних технологій, освітніх онлайн-платформ та методичних засад підготовки майбутнього вчителя іноземної мови до професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу. У науковій літературі є багато визначень термінів «інформаційні технології», «інформаційні комунікативні технології», «новітні інформаційні технології», «інформаційно-комунікаційні технології», «Web-технології», «нова інформаційна технологія» (Єршов, 1988), «комп'ютерні технології навчання», «інформаційні технології навчання», які, за визначенням науковців, є різними, але мають багато спільного. Спільним є необхідність застосування персонального комп'ютера, планшета, мобільного пристрою та наявність Інтернету та зв'язку. Г. Селевко до інформаційних технологій відносить усі технології сфери освіти, що використовують спеціальні технічні засоби для досягнення педагогічних цілей.

Класифікація інформаційних технологій теж належить до кола складних питань, існування різних спроб класифікацій інформаційних технологій зумовлене різними підходами, критеріями, ознаками їх створення.

Класифікаційними ознаками інформаційно-комунікаційної технології навчання визначено такі критерії: за типом навчання, за формою навчання, за структурою змісту курсу, за предметною галуззю, за методами навчання, за режимом взаємодії, за рівнем охоплення аудиторії, за платформами навчання, за функціями використовуваних програмних засобів, за технологією використання програмних засобів, за ступенем інтелектуальності програмних засобів, за технологією організації навчально-виховного процесу (Воронкін, 2016: 59).

Інформаційні технології в організації освітнього процесу класифікуються на:

- інформаційно-навчальні (інформаційні технології на базі текстового процесора Word, мультимедійні технології, графічні технології, інформаційні технології на базі табличного процесора EXCEL);
- інтерактивні (вебтехнології, хмарні технології);
- інформаційно-пошукові (інтернет-технології, технології оптимального пошуку, технології комунікації) (Романишина, 2013: 180).

Формування готовності майбутнього вчителя іноземних мов до застосування інформаційних технологій відбувається відповідно до нових освітніх програм під час вивчення таких дисциплін основного та вибіркового циклу, як: «Іноземна мова», «Іноземна мова фахового спрямування», «Граматика іноземної мови», «Іноземна мова з методикою навчання», «Фонетика та лексикологія іноземної мови», «Дитяча література іноземною мовою». В умовах карантинних обмежень навчання студентів здійснюється в дистанційному форматі на основі активного залучення освітніх онлайн-платформ, інтернет-ресурсів, інформаційних технологій, англійськомовних сайтів і освітніх програм. Викладачі створюють відповідні онлайн-курси дисциплін з іноземної мови на основі платформи «MOODLE». Такі умови пов'язують освітній процес підготовки майбутнього учителя з «цифровізацією».

«Цифровізація в освіті не тільки змінює зміст дисциплін, що викладаються, а й подачу інформації, це не тільки презентації або відео, це вже прямі підключення до інформаційних мереж. У цифровому світі педагоги повинні вміти аналізувати, застосовувати різні інформаційні ресурси, розро-

бляти дистанційні курси і створювати ефективні освітні середовища. Актуальними у навчанні стають електронні видання, оскільки багато видавництв переходять на електронні версії підручників, що дуже зручно в дистанційному навчанні» (Харченко, 2021: 92).

Запорукою успішного впровадження інформаційних технологій і ресурсів є попередня робота з визначення змісту дисципліни, характеристики навчального матеріалу, рівня складності, потенціалу інформаційних технологій для формування складників іншомовної компетентності. Практична діяльність майбутнього вчителя іноземних мов з опанування технологій застосування вибраних онлайн-платформ, інтернет-ресурсів, створення власного IT-продукту забезпечить формування готовності до застосування інформаційних технологій у подальшій професійній діяльності.

Формування у майбутнього вчителя іноземної мови навичок застосування інформаційних технологій у професійній діяльності буде ефективним за таких умов: залучення до активного застосування платформ під час практичних занять з курсів, що забезпечують іншомовну підготовку: практикувати створення студентами власних навчальних матеріалів, ігор, тестів, лабіринтів, вікторин англійською мовою на основі безкоштовних освітніх платформ Kahoot, Wordwall, busyteacher та інших; мотивувати студентів до засвоєння нових інформаційних технологій (онлайн-платформ) через впровадження ігрових технологій; здійснювати реалізацію «Базового компонента Державного стандарту початкової освіти» через створення моделі підготовки майбутнього вчителя іноземної мови до застосування інформаційних технологій.

Практика запровадження дистанційного навчання виявила переваги і недоліки та складності навчання іноземної мови студентів ЗВО. Так, перевагами є набуття практичного досвіду роботи з англійськомовними сайтами та інтернет-ресурсами, можливість вибору рівня складності матеріалу, сучасного змістового наповнення у роботі з такими ресурсами: busyteacher.org., ISLCollective.com, test-english.com, www.youtube.com-Learn English through story, learnenglish.britishcouncil.org. та іншими (Бернацька, 2020: 17).

Студенти виконували такі завдання:

1. busyteacher.org/3652-be-a-better-teacher/html-Read the article, write down the key words, write your composition about teaching ideas.

2. Grammar worksheets – writing answers for 4 worksheets busyteacher.org/classroom_activities-grammar/passive_voice-worksheets/.

3. [islcollective.com /video-lessons/harry-potter-much-many-few-little-so-many](http://islcollective.com/video-lessons/harry-potter-much-many-few-little-so-many)

Watch video-lesson and perform the tasks, send the screen of your result (Бернацька, 2020: 17).

Педагогічні методи організації дистанційного навчання іноземної мови студентів ЗВО включають: методи навчання за допомогою взаємодії з освітніми ресурсами за мінімальної участі викладача за допомогою комп'ютерних мереж; методи індивідуалізованого викладання і навчання, для яких характерні взаємини одного студента з одним викладачем за допомогою електронної пошти, телефонного або Скайп-зв'язку; методи надання студентам навчального матеріалу викладачем або експертом; методи активної взаємодії шляхом інтернет-конференцій (Олійник, 2014: 240).

Методи застосування інформаційних технологій включають моделювання, системний аналіз, системне проєктування, методи передачі, збору, продукування, накопичення, збереження, обробки та передачі інформації (Романишина, 2013: 182).

Висновки. Таким чином, формування у майбутнього вчителя іноземних мов навичок застосування інформаційних технологій у професійній діяльності буде ефективнішим за таких методичних засад:

– залучення студентів до активного застосування онлайн-платформ під час практичних та самостійних занять з дисциплін «Іноземна мова», «Іноземна мова фахового спрямування», «Методика навчання іноземної мови» та інших;

– практики створення студентами власних навчальних англійських матеріалів, розробок, проєктів, ігор, вікторин, лабіринтів на основі платформ Kahoot, Wordwall;

– мотивації майбутніх учителів іноземної мови до застосування інтернет-джерел, онлайн-курсів, освітніх платформ, онлайн-ресурсів;

– створення моделі «Реалізація базового компонента Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературна освітня галузь) засобами інформаційних технологій» для підготовки майбутнього вчителя іноземної мови в початкових класах.

Перевагами організації змішаного та дистанційного навчання іноземної мови на основі застосування інформаційних технологій є гнучкість навчального часу і графіка, можливість використання різних онлайн-платформ, модульність, варіативність, технологічність, соціальна рівність, різноманітність, прогресивність, оновлена роль викладача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бернацька О. В. Формування іншомовної компетентності студентів за умов дистанційного навчання іноземної мови. *Гуманітарний корпус* : збірник наукових статей з актуальних проблем філософії, культурології, психології, педагогіки та історії. Вінниця : ТОВ «Твори», 2020. Випуск 33(1). С. 16–19. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/29512>.
2. Бернацька О. В., Мірошніченко О. В. Педагогічні умови підготовки майбутнього вчителя до формування соціокультурної компетентності учнів початкової школи на уроках іноземної мови. *Актуальні питання гуманітарних наук* : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Випуск 35. Том 1. С. 209–215. Index Copernicus.
3. Воронкін О. С. Тенденції розвитку інформаційно-комунікаційних технологій навчання студентів вищих навчальних закладів України (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) : дис. на здобуття наукового ст. канд. пед. наук : 13.00.10. Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Старобільськ, 2016. 497 с.
4. Олійник О. В. Інноваційні технології дистанційного навчання іноземної мови для студентів немовних ВНЗ. *Лінгвістичні дослідження* : збірник наукових праць ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. 2014. Вип. 38. С. 238–246.
5. Романишина О. Я. Огляд інформаційних технологій та засобів їх реалізації у вищих навчальних закладах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота»*. 2013. Випуск 29. С. 179–183.
6. Харченко І. І. Використання цифрових технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців. *Наукова дискусія: питання педагогіки та психології* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, Україна, 3–4 грудня 2021). Київ : ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2021. С. 91–93.

REFERENCES

1. Bernatska O. V. Formuvannia inshomovnoi kompetentnosti studentiv za umov dystantsiinoho navchannia inozemnoi movy [Formation of Students Foreign language competence through distance learning of a Foreign language]. *Humanitarnyi korpus: zbirnyk naukovykh statei z aktualnykh problem filosofii, kulturolohii, psykhologhii, pedahohiky ta istorii*. Vinnytsia, TOV "Tvory", 2020, vypusk 33(1), s. 16–19. Retrieved from: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/29512> [in Ukrainian].
2. Bernatska O. V., Miroshnychenko O. V. Pedahohichni umovy pidhotovky maibutnoho uchytelia do formuvannia sotsiokulturnoi kompetentnosti uchniv pochatkovoї shkoly na urokakh inozemnoi movy [Pedagogical Conditions of Preparation of the Future Teacher For Formation of Socio-cultural Competence of Primary School Pupils During Foreign Language Lessons]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobyt-*

skoho derzhavnogo pedahohichnogo universytetu imeni Ivana Franka. Drohobych: Vydavnychiy dim "Helvetyka", 2021, vypusk 35, tom 1, s. 209–215, Index Copernicus [in Ukrainian].

3. Voronkin O. S. Tendentsii rozvytku informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii navchannia studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv Ukrainy (druha polovyna XX – pochatok XXI stolittia) [Tendencies of development in the information-communicative technologies of teaching high school students in the second half of the XX – beginning XXI century]. Dys. na zdobuttia naukovoho st. kand. ped. nauk: 13.00.10, Derzhavnyi zaklad "Luhanskyi natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka", Starobilsk, 2016, 497 ark. [in Ukrainian].

4. Oliinyk O. V. Innovatsiini tekhnolohii dystantsiinoho navchannia inozemnoi movy dlia studentiv nemovnykh VNZ [Innovative technologies of Distance Learning of a foreign language for students of non-language universities]. Lnhvistychni doslidzhennia: Zbirnyk naukovykh prats KhNPU im. H.S. Skovorody, 2014, vyp. 38, s. 238–246 [in Ukrainian].

5. Romanyshyna O. Ia. Ohliad informatsiinykh tekhnolohii ta zasobiv yikh realizatsii u vyshchykh navchalnykh zakladakh [Review of information technologies and means of their implementation in higher educational institutions]. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu, Seriiia "Pedahohika, sotsialna robota", 2013, vypusk 29, s. 179–183 [in Ukrainian].

6. Kharchenko I. I. Vykorystannia tsyfrovyykh tekhnolohii u profesiinii pidhotovtsi maibutnykh fakhivtsiv [The use of Digital technologies in the training of future professionals]. Naukova diskusiiia: pytannia pedahohiky ta psykholohii: materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Kyiv, Ukraina, 3–4 hrudnia 2021). Kyiv: HO "Kyivska naukova orhanizatsiia pedahohiky ta psykholohii", 2021, s. 91–93 [in Ukrainian].